

N:o 68.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till förordning angående handel med konstgjorda gödselmedel; gifven Stockholms slott den 2 april 1902.

Under åberopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver finansärenden för denna dag, vill Kongl. Maj:t härmed inhemta Riksdagens yttrande öfver bilagda förslag till förordning angående handel med konstgjorda gödselmedel; viljande Kongl. Maj:t, efter emottagandet af Riksdagens svar, företaga den slutliga pröfningen af samma förslag och om författnings utfärdande i ämnet förordna.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kongl. nåd och ynnest städse väl bevågen.

OSCAR.

Hans Wachtmeister.

Förslag

till

Förordning angående handel med konstgjorda gödselmedel.

1 §.

En hvar, som för egen eller annans räkning idkar handel med konstgjorda gödselmedel, vare, ehvad sådant af köparen påfordras eller icke, pligtig att, senast då varan till köparen levereras, öfverlemna ett af säljaren undertecknadt garantibevis, innehållande de i 2 § föreskrifna uppgifter.

2 §.

Bevis, hvarom i 1 § sägs, skall affattas i öfverensstämmelse med det vid denna förordning fogade formulär litt. A och innehålla säljarens och köparens namn, den försålda varans myckenhet och benämning, hvilken icke må vara vilseledande med afseende på varans beskaffenhet eller ursprung, det i 3 § omförmälda märke samt följande särskilda uppgifter, nemligen: halten af fosforsyra och kali, båda beräknade i vattenfritt tillstånd, samt af qväfve, allt uttryckt i procent och med angifvande af de former, under hvilka dessa beståndsdelar förekomma, dervid minimiprocenten för hvarje beståndsdel skall angifvas med ett enda tal.

3 §.

Försäljes gödselmedlet i säck, kärl eller annan fast förpackning, skall förpackningen förses med ett lätt i ögonen fallande märke, i korthet angifvande säljarens samt varans namn äfvensom varans halt af värdebestämmande ämnen; skolande detta märke upptagas jemväl i den å varan utfärdade räkning.

4 §.

Vill köparen få utrönt, huruvida varan öfverensstämmer med det lemnade beviset, eger han att få undersökning derom verkställd vid vare sig någon af statens kemiska stationer eller annan sådan station, som af landtbruksstyrelsen förklarats behörig att verkställa sådan undersökning.

Då undersökning skall verkställas, öfverlemnas till anstalten garanti-beviset i hufvudskrift eller bestyrkt afskrift, prof å varan, taget på sätt i 5 § stadgas, samt protokoll öfver proftagningen.

5 §.

Det i 4 § öförmälda prof skall i närvaro af säljaren och köparen eller deras ombud tagas, då varan af köparen mottages. Försändes varan till köpare å annan ort och finnes ej der ombud för säljaren, ege köparen rätt tillkalla två ojäfviga vittnen att i stället för säljaren närvara vid proftagningen.

Prof skall tagas så, att det kommer att utgöra ett tillförlitligt uttryck af varans medelsammansättning. För detta ändamål uttagas prof, helst med s. k. stickert, från flera olika ställen af partiet; försändes varan emballerad, skall prof uttagas, der partiet omfattar 5 kolli eller derunder, ur hvarje kolli och, der partiet är af större omfattning, ett prof ur minst 10 procent af hela antalet kolli, dock i hvarje fall ur minst 5 kolli.

De på detta sätt uttagna småprofven, vid hvilkas uttagning noga tillses, att intet af dem tages från af väta eller på annat sätt skadad del af partiet, omblandas väl på ett torrt och rent underlag till ett ensartadt generalprof. Af det sålunda erhållna generalprofvet uttagas tre prof, hvar och ett å minst 500 gram; till hvarje prof bilägges af båda parterna, deras ombud eller de närvarande vittnena underskrifvet, enligt det vid denna förordning fogade formulär litt. B affattadt protokoll öfver proftagningen, upptagande uppgift å tid för densamma, varans benämning, partiets storlek, sättet för varans försändning, huru vid proftagningen förfarits, säljarens och köparens namn och postadresser, stället, der varan vid proftagningen förvarades, om partiet burit spår af att helt eller delvis ha varit utsatt för fuktighet eller annan skada, i hvilket fall särskildt prof bör uttagas från den sålunda skadade delen af partiet, samt i fråga om emballerade varor dessutom å det antal kolli, som partiet omfattade, från huru många af dem prof blifvit

uttaget och huruvida möjligen förefintlig försegling eller plomb vid proftagningen varit skadad.

Sedan profven blifvit väl inneslutna i torra, rena glaskärl samt förseglade och försedda med tydligt märke, hvilket äfven anbringas å det vid proftagningen förda protokollet, öfvertager hvar och en af parterna ett af profven, medan det tredje af köparen direkt insändes till kontrollanstalten.

Om säljaren vid proftagningen icke varit närvarande vare sig personligen eller genom befullmäktigadt ombud, skall det för säljaren afsedda profvet omedelbart efter proftagningen af köparen tillställas säljaren.

6 §.

Visar undersökning, som på köparens begäran blifvit företagen, att varans beskaffenhet afviker från de i beviset derom lemnade uppgifter med större procent än den enligt 13 § medgifna, och vill säljaren, att kontrollundersökning af varan skall verkställas, eger han för sådant ändamål till annan sådan anstalt, som i 4 § omförmäles, öfverlemna det vid proftagningen honom tillställda varuprofvet.

7 §.

Skilja sig resultaten af hvardera undersökningen, eger köparen rättighet att inom fjorton dagar, sedan resultatet af den senare undersökningen kommit honom tillhanda, öfverlemna det i hans förvar kvarvarande profvet jemte de båda afgifna utlåtandena för undersökning till landtbruksakademiens agrikultur-kemiska försöksanstalt.

8 §.

Föreståndare för anstalt, hvilken mottagit prof, hvarom ofvan i denna förordning sägs, åligger:

1:o att, om insändt prof icke befinnes uttaget enligt gällande föreskrifter eller tagit skada under transporten eller anmärkning mot dess bindande kraft i andra hänseenden kan göras, derom ofördröjligen underätta den, för hvars räkning undersökningen verkställles, samt, om denne det oaktadt fordrar undersökning, densamma, så vidt ske kan, utföra, dervid å analysbeviset skall anmärkas hvad mot profvet förekommit;

2:o att efter verkställd undersökning, hvarvid skola lända till nog-

grann efterrättelse de föreskrifter, som finnas meddelade i landtbruksstyrelsens instruktion för de med understöd af statsmedel inrättade kemiska stationer för jordbrukets och näringarnas behof, till så väl säljare som köpare öfversända utlåtande, som utvisar undersökningens resultat; samt

3:o att, då af verkställd undersökning framgår, att uppgifterna i bevis, som af säljare aflemnats, icke äro rigtiga, derom göra anmälan hos landtbruksstyrelsen.

9 §.

Öfverenskomma säljare och köpare, att betalning för gödselmedel skall erläggas efter den mängd af värdebestämmande ämnen, varan vid undersökning befinnes innehålla, ege hvad i 1 § om aflemnande af garantibeviss samt i 3 § om angifvande å förpackning och i räkning af varans halt af värdebestämmande ämnen stadgas icke tillämpning.

10 §.

I prislistor, räkningar och andra skriftliga handlingar, hvilka angå de varor, å hvilka bestämmelserna i denna förordning äro tillämpliga, skall noga angifvas varans rätta namn, och må deri icke intagas oriktig eller vilseledande uppgift om varans innehåll och beskaffenhet.

11 §.

Konstgjorda gödselmedel må till riket införas endast af handlande med eller tillverkare af dylika varor, hvarföre gödselmedel, som till riket ankomma, icke må till mottagaren utlemnas, med mindre denne styrker sig vara sådan handlande eller tillverkare. Då sådan från utrikes ort ankommen vara af mottagaren till annan utlemnas, åligger den förre lika skyldighet med säljare.

12 §.

Underlåter säljare att i öfverensstämmelse med stadgandena i 1 och 2 §§ till köparen öfverlemna garantibeviss, eller öfverträder säljare föreskriften i 3 §, straffes, derest icke högre ansvar efter allmän lag följer, med böter från och med tio till och med etthundra kronor.

13 §.

Äro de af säljaren i det i 1 § omförmälda beviset lemnade uppgifterna angående den försålda varans beskaffenhet origtiga, eller öfverträdes bestämmelsen i 10 §, straffes säljaren, derest ej gerningen är med ansvar efter allmänna strafflagen belagd, med böter från och med femtio till och med etthundra kronor.

Såsom oriktig skall uppgift icke anses, derest afvikelsen icke öfverstiger för kali 0,5 procent, för fosforsyra 0,5 procent och för qväfve 0,3 procent.

14 §.

Allmän åklagare åligger att åtala förseelser mot denna förordning.

15 §.

Åtal för öfverträdelse af föreskrifterna i denna förordning anhängiggöres vid allmän domstol.

16 §.

Af böter, som enligt denna förordning ådömas, tillfalle en tredjedel kronan och två tredjedelar åklagaren. Finnes särskild angifvare, tage han hälften af åklagarens andel.

Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, förvandlas de efter allmän strafflag.

17 §.

Med konstgjordt gödselmedel förstås i denna förordning hvarje till gödsling afsedd vara, jemväl sådan som underkastats endast förmalning eller motsvarande teknisk behandling, såsom råa kalialter, perugano samt råstampadt benmjöl.

Bestämmelserna i förordningen ega icke tillämpning, der vigten af det försålda understiger 25 kilogram, ej heller å pudrett eller å kalk, mergel eller dylika jordförbättringsmedel.

Formulär litt. A.**Garantibevis****vid försäljning af konstgjorda gödselmedel.**

På grund af order från (köparens namn eller firma) levererar undertecknad nedannämnda varor under garanti i enlighet med bestämmelserna i Kongl. Maj:ts nådiga förordning angående handel med konstgjorda gödselmedel m. m. den för i detta garantibevis lemnade uppgifter.

Plats för leveransen

Dag för varans afsändande

Partiets storlek.	Varans namn.	Märke.	Garanterad halt af			Anmärkningar.
			Kali i vattenfritt tillstånd proc.	Fosforsyra i vattenfritt tillstånd proc.	Qväfve proc.	
Kg.						

De garanterade beståndsdelarna äro angifna i följande former:

.....
.....

I garantien angående varans halt af värdebestämmande ämnen förbehålles ett analyspelrum af 0,5 proc. kali, 0,5 proc. fosforsyra och 0,3 proc. qväfve.

..... den 19

.....

Formulär litt. B.

Protokoll

öfver uttagning af prof till undersökning i enlighet med gällande föreskrifter i Kongl. Maj:ts nådiga förordning angående handel med konstgjorda gödselmedel den.....

I undertecknades närvaro hafva i dag, i enlighet med 5 § i Kongl. Maj:ts nådiga förordning om handel med konstgjorda gödselmedel den och under iakttagande af i förordningen gifna föreskrifter, tre genomsnittsprof blifvit uttagna ur ett parti

vägande
 icke emballeradt
 emballeradt i st. säckar (kär), ur hvilka särskilda prof från st. på följande sätt blifvit uttagna

Partiet är såldt af
 till
 och åtföljdt af garantibevis, undertecknadt af

har enligt företedd fraktsedel ankommit med
 till station den
 och blifvit utlemnadt till mottagaren den
 var vid proftagningen förvaradt

Emballeringen var förseglad med
 Förseglingen var orörd å de kolli, ur hvilka prof uttogos. Intet af dessa kolli bar spår af att ha lidit skada af fukt eller på annat sätt.

De tre profven hafva blifvit märkta med
 Anmärkningar:
 den 19

(Namn)
 (Ställning)
 (Adress)

*Utdrag af protokollet öfver finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 2 april
1902.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern friherre VON OTTER,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena LAGERHEIM,
Statsråden: herr VON KRUSENSTJERNA,
 grefve WACHTMEISTER,
 CLAËSON,
 CRUSEBJÖRN,
 ODELBERG,
 HUSBERG,
 PALANDER,
 HAMMARSKJÖLD,
 WESTRING.

Efter gemensam beredning med chefen för jordbruksdepartementet anförde chefen för finansdepartementet, statsrådet grefve Wachtmeister i underdånighet:

Med förmälan hurusom af erhållna upplysningar syntes framgå, att flerstädes i riket det icke vore sällsynt, att underhaltiga eller rent af förfalskade konstgjorda gödnings- och fodermedel hölles till salu, samt att till förekommande af detta missbruk och för erforderlig trygghets vinnande föreskrifter syntes böra lemnas om förpligtande för säljaren att — med undantag för obetydliga partier — å faktura och kolly anbringa en förklaring angående varans namn och beståndsdelar samt om säljarens ansvar för uppgiftens rättighet, har Riksdagen i

skrifvelse den 7 maj 1896 anhållit, att Eders Kongl. Maj:t måtte taga under öfvervägande, om och huruledes vid handel med konstgjorda gödningsämnen och beredda fodermedel säljaren kunde förpligtas att alltid med ansvar för uppgiftens rättighet angifva varans namn och beståndsdelar, äfvensom att Eders Kongl. Maj:t måtte för Riksdagen framlägga förslag till den lag, som kunde finnas erforderlig.

Med anledning af denna Riksdagens skrifvelse har landtbruksstyrelsen den 2 april 1897 afgifvit infordradt underdånigt utlåtande och dervid öfverlemnadt uppgjortt förslag till lag om handel med gödsel- och fodermedel samt utsädesvaror. På grund af nådig remiss hafva vidare Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i rikets samtliga län, efter vederbörande hushållningssällskaps förvaltningsutskotts hörande, afgifvit underdåniga utlåtanden, hvarefter landtbruksstyrelsen, som genom nådig remiss anbefalts att lemna hushållningssällskapens ombud tillfälle att afgifva yttrande i ärendet, med underdånig skrifvelse den 30 november 1897 öfverlemnadt sådant yttrande.

Det af landtbruksstyrelsen uppgjorda lagförslag afsåg, såsom redan nämnts, handel med såväl gödselmedel som fodermedel och utsädesvaror. Under ärendets fortsatta behandling har det emellertid visat sig vara med så stora svårigheter förenadt att åstadkomma bestämmelser om en effektiv kontroll å handeln med sistnämnda två slag af varor, att frågan om meddelande af bestämmelser i sådant syfte ansetts böra för närvarande falla.

Hvad särskildt fodermedlen angår, har sålunda framhållits, huru- som fabrikationen af dylika varor ännu icke uppnått sådan jemnhet och säkerhet, att någon visshet om ett större partis värdebestämmande beståndsdelar skulle kunna ernås, derest undersökningen inskränktes till allenast en eller annan del af partiet. För att blifva tillfredsställande måste derföre undersökningen utsträckas i ganska stor omfattning, hvilket åter skulle hafva till följd, att varan blefve så fördyrad, att vinsten af undersökningen säkerligen ej skulle uppväga kostnaderna för densamma. Att under sådana förhållanden vid försäljning af fodermedel stadga skyldighet för säljaren att under ansvar för uppgiftens rättighet angifva varans *beståndsdelar* har ej syntts lämpligt. Inskränktes åter uppgiftsskyldigheten att afse allenast fodermedlets allmänna *egenskaper* — dess friskhet, lämplighet och användbarhet för afsedt ändamål — skulle, enär för bestämmande af dessa egenskaper hufvudsakligen måste anlitas lukt och smak samt det sålunda i de flesta fall blefve den subjektiva uppfattningen, som komme att fälla utslaget, en dylik uppgift tydligen blifva i kontrollhänseende af jemförelsevis ringa betydelse.

Hvad åter utsädet angår, torde på frökontrollens närvarande ståndpunkt ett utlåtande om en för varans värde så afgörande egenkap som grobarheten ej ens med tillnärmelsevis samma tillförlitlighet kunna afgifvas som rörande t. ex. ett gödselmedels halt af värdebestämmande beståndsdelar, i det att i förra fallet yttre omständigheter — såsom exempelvis de olika förhållanden, under hvilka fröets groning eger rum på den artificiella groningsbädden och ute i naturen — i långt större utsträckning än vid den kemiska analysen kunna inverka störande och vilseledande på det slutliga resultatet. Att på ett sålunda vunnet utslag affordra en säljare ett garantibevis, för hvars deri upptagna grobarhetssiffrors riktighet han måste ikläda sig ansvar, har synts obilligt. Dertill kommer, att frökontrollen för närvarande icke lär vara kompetent att afgöra, om t. ex. ett rågutsäde är vår- eller höstråg, om till analys inlemnadt hvete eller rotfruktsfrö är af uppgifven sort, om ett rödklöfverfrö är amerikanskt eller europeiskt eller en blandning af båda-dera o. s. v., allt uppgifter, om hvilkas riktighet det för en säljare ofta kan vara omöjligt att under alla förhållanden ikläda sig ansvar.

På grund af de svårigheter, som sålunda för närvarande uppstålla sig mot en fordran på fullt effektiv obligatorisk kontroll å till salu hållna fodermedel och utsädesvaror, har man i Danmark, der nyligen en lag i ämnet utfärdats, sett sig nödsakad dels att låta afgifvandet af garantibevis vid handel med fodermedel vara beroende på frivillig öfverenskommelse mellan säljare och köpare, en bestämmelse, hvilken haft till följd, att dylikt bevis vid denna handel i regel *icke* utfärdas, dels ock att i lagen ej alls meddela några bestämmelser angående handel med utsädesvaror.

Äfven i Tyskland, der frågan om obligatorisk kontroll på ifrågasvarande tre slag af varor länge stått på dagordningen, hafva på sista tiden från sakkunnigt håll uttalats betänkligheter mot att i den lag, som der är under utarbetande, medtaga fodermedel och utsädesvaror. Man har dervid särskildt framhållit önskvärdheten af att, innan dessa sistnämnda mera svårkontrollerade varor bringas under obligatorisk kontroll, vinna någon erfarenhet om det inflytande, sådan kontroll kan komma att utöfva på handeln med gödselmedel.

Beträffande frågan om meddelande af bestämmelser till reglerande af handeln med konstgjorda gödselmedel torde någon meningsskiljaktighet ej råda öfver lämpligheten af dylika bestämmelsers utfärdande i vårt land. Behovvet häraf har under de senast förflutna åren framträdt med ökad styrka. Efter det ofvannämnda danska lag den 1 januari 1899 trädt i kraft och då det till följd af lagens bestämmelser blifvit

med stora svårigheter förenadt att i Danmark vidare finna marknad för underhaltiga gödselmedel, hafva försäljarne af dylika varor måst söka afsättning för desamma i länder sådana som vårt, der lagstiftningen ej på samma sätt ställt sig hindrande i vägen. Och att denna utväg i stor utsträckning blifvit tillgripen, har erfarenheten till fullo bekräftat, i det att märkbart större mängder underhaltiga gödselmedel, än tillföre varit fallet, under ofta vilseledande namn genom kringresande agenter spridts särskildt i sydliga Sverige. I sin mån har tvifvelsutan också den omständigheten bidragit till ökad spridning inom landet af dylika underhaltiga varor, att insigten om de konstgjorda gödselmedlens stora värde såsom ett verksamt medel att höja åkerjordens afkastning mer och mer trängt ned till den stora massan af landets mindre jordbrukare, hvilka endast undantagsvis kunna vare sig riktigt tolka den analysattest, som kringresande agenter lemna dem, eller förstå den rätta innebörden i de loford, hvarmed dessa underhaltiga varor utbjudas.

I huru hög grad förbrukningen af konstgjorda gödselmedel i vårt land under årens lopp tilltagit framgår af de i den officiela statistiken meddelade uppgifter angående tillverkning samt import och export af dylika varor. Den årliga förbrukningen af konstgjorda gödselmedel inom landet kan på grund af dessa uppgifter beräknas hafva utgjort

år 1886	64,895 ton
” 1887	70,770 ”
” 1888	95,211 ”
” 1889	120,398 ”
” 1890	125,000 ”
” 1891	118,419 ”
” 1892	142,555 ”
” 1893	151,523 ”
” 1894	158,391 ”
” 1895	158,037 ”
” 1896	170,197 ”
” 1897	204,985 ”
” 1898	246,822 ”
” 1899	199,433 ”
” 1900	201,529 ”

Då en i många fall ännu större tillväxt egt rum i andra länders förbrukning af denna numera för hvarje rationellt drifvet jordbruk nödvändiga vara, har den stora efterfrågan, hvilken här af blifvit en följd,

gjort, att mången fabrikant fallit för frestelsen att på kvalitetens be- kostnad öka sin tillverkning, för hvilken han ändock alltid kunnat på- räkna afsättning i länder, der lämpliga kontrollbestämmelser ej funnits meddelade.

Till en början hoppades man, att våra i landets skilda delar upprättade kemiska stationer skulle vara i stånd att lägga en välbehöflig hämsko på denna handel, en förhoppning, som emellertid på grund af jordbrukarnes lättrogenhet och de kringresande agenternas öfvertalnings- förmåga lika litet gått i uppfyllelse, som de åtgärder burit nämnvärd frukt, hvilka hushållningssällskapen vidtagit till åstadkommande af en mera effektiv kontroll, och bland hvilka särskildt förtjenar framhållas beviljan- det af anslag till täckandet af analyskostnaderna för mindre jordbrukare. Då man dertill besinnar, hurusom en köpare af ett underhaltigt gödsel- medel alltid åsamkas den kännbara förlust, som består deri att skörde- utbytet på hans åkerfält, vid användandet af denna underhaltiga vara, blir väsentligt mycket mindre än det, han på grund af sitt inköp af det dyrt betalda, mer eller mindre värdelösa gödselmedlet trott sig kunna påräkna, synes yrkandet på vissa restriktiva bestämmelser i afseende å handeln med ifrågavarande för jordbruket allt mera betydelse- fulla och i allt större utsträckning använda varor fullt berättigadt.

Sedan föredragande departementschefen härefter uppläst ett i öfverensstämmelse med de af honom uttalade åsigter upprättadt förslag till förordning angående handel med konstgjorda gödselmedel, yttrade departementschefen vidare:

Detta förslag afser icke att gifva regler angående det civilrättsliga förhållandet emellan säljare och köpare af ifrågavarande varor, utan allenast att ordna den yrkesmessiga handeln dermed i syfte att så vidt möjligt råda bot på de missförhållanden, som, enligt hvad jag förut nämnt, härutinnan förefinnas. I sådant afseende stadgas i främsta rummet, att säljaren skall hafva skyldighet att senast vid leveransen till köparen aflemna ett garantibevis innehållande uppgift om varans be- skaffenhet och beståndsdelar. Det förklarande, som detta garantibevis skall innehålla, kommer väl att grundlägga civila rättigheter och för- pligtelser, men de blifva ej en följd omedelbart af föreskrifterna i denna förordning utan af bevisets innehåll och bedömas naturligtvis med hänsyn till detta innehåll enligt allmän lag. Förutom garantibeviset skall å förpackning, deri varan förvaras, samt i räkning å varan an- bringas ett märke, i korthet angifvande säljarens och varans namn samt varans värdebestämmande ämnen. Obligatorisk undersökning af såld

varas beskaffenhet har icke ansetts böra påbjudas. Deremot hafva meddelats bestämmelser om undersökning, som må af kontrahenterna påkallas, samt om de vilkor i afseende å proftagning m. m., som dervid böra iakttagas. För att göra stadgandena i författningen mera effektiva har deri upptagits förbud för annan än handlande med eller tillverkare af konstgjorda gödselmedel att i riket införa sådana varor.

Af hvad som nu angående förslagets innehåll anförts läres framgå, att den föreslagna författningen tillhör den ekonomiska lagstiftningens område. Frågans vikt och beskaffenhet synas mig dock göra det angeläget, att Riksdagen får tillfälle att uttala sin uppfattning i frågan.

Jag hemställer alltså, att Eders Kongl. Maj:t måtte genom nådig proposition inhemta Riksdagens yttrande öfver det af mig nu framlagda förslaget till förordning angående handel med konstgjorda gödselmedel, med förklarande att Eders Kongl. Maj:t vill, efter emottagandet af Riksdagens svar, företaga den slutliga pröfningen af samma förslag och om författnings utfärdande i ämnet förordna.

Hvad föredragande departementschefen i detta ärende hemställt, deruti statsrådets öfriga ledamöter instämde, behagade Hans Maj:t Konungen bifalla; och skulle nådig proposition till Riksdagen aflåtas af den lydelse, bilagan litt. — vid detta protokoll utvisar.

Ex protocollo:
A. W. Cygnæus.